

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Kfv.I.37.561/2024/7.

A tanács tagjai: Dr. Tóth Kincső a tanács elnöke

Dr. Banu Zsoltné dr. Szabó Judit előadó bíró

Dr. Figula Ildikó bíró

Dr. Hajnal Péter bíró

Dr. Heinemann Csilla bíró

A felperes: felperes
(cím1)

A felperes képviselője: Dr. Földesi Ferenc ügyvéd
(cím2)

Az alperes: Pest Vármegyei Kormányhivatal
(1052 Budapest, Városház u. 7.)

Az alperes képviselője: Dr. Bittsánszky Géza Ádám kamarai jogtanácsos

A per tárgya: örökségvédelmi ügygel kapcsolatos közigazgatási jogvita

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: a felperes 46. sorszám alatt

Az elsőfokú bíróság határozatának száma: Budapest Környéki Törvényszék
104.K.701.537/2022/45. számú ítélete

Rendelkező rész

A Kúria a Budapest Környéki Törvényszék 104.K.701.537/2022/45. számú ítéletét megváltoztatja, az alperes PE/EPO/52-5/2022. számú határozatát megsemmisíti.

Kötelezi az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 550.000 (ötszázötvenezer) forint elsőfokú, 220.000 (kettőszázhuszezer) forint felülvizsgálati perköltséget, továbbá 292.600 (kettőszázkilencvenkettőezer-hatszáz) forint szakértői díjat.

A feljegyzett kereseti illeték, valamint felülvizsgálati eljárási illeték az állam terhén marad.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Az ingatlannyilvántartásban ... helyrajzi szám alatt felvett, ... szám alatt található - a XVII. század közepén épült, egyhajós, homlokzati tornyos, barokk - római katolikus templom (a továbbiakban: Templom) védett műemlék épület (műemléki azonosító: X., törzsszám: Y.). A közhiteles nyilvántartás értékleírása szerint műemléki értékei közé tartozik a homlokzati kialakítása és tagozatai, egyebek mellett a főhomlokzat félköríves záródású ablakai és fülkéi a bejárat két oldalán és afölött.

[2] A felperes, mint építtető a 2018. május 24. napján kelt PE-06/OR/639-3/2018. számú örökségvédelmi engedély alapján a Templomon tetőfelújítást végzett 2021 tavaszán és nyarán. A munkálathoz a teljes Templom fel volt állványozva, ezért a felperes az ablakok cseréjét és a homlokzat átfestését is el kívánta végezni. Ez utóbbi munkálatok engedélyezésére irányuló felperesi kérelmet az alperes a 2021. május 26. napján meghozott PE/EPO/585-4/2021 számú határozatával elutasította. Az alperes az elutasító határozat indokolásában rögzítette, hogy a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 63. § (3) bekezdés a) pontja alapján a tervezett munkák örökségvédelmi engedély alapján végezhetőek. Az alperes a tervdokumentációt áttanulmányozva, valamint a helyszín ismeretében megállapította, hogy a benyújtott dokumentáció nem felel meg a Korm. rendelet 3. mellékletében előírt tartalmi követelményeknek, nevezetesen nem tartalmazza a meglévő állapot - homlokzatok és ablakok, rácsok - felmérési tervét, fotódokumentációját, a beépítendő ablakok, rácsok pontos beépítési helyét, továbbá a homlokzat felújítás esetén előírt épületdiagnosztikai szakvéleményt, színtervet, az épületdiagnosztikai szakvéleményre épülő konkrét anyaghasználatot tartalmazó homlokzati felújítási tervet.

[3] A felperes az engedéllyel végzett tetőfelújítási munkák ellenőrzésére irányuló 2021. május 28. napján tartott helyszíni szemlén szóban jelezte az alperesnek a tetőzet felújításához kapcsolódó további munkálatok elvégzésének szándékát. Az alperes a helyszíni szemle során jegyzőkönyvben rögzítette, hogy karbantartási munkaként a homlokzat egészének átfestése nem végezhető el, a főhomlokzat felújítása további kutatáson alapuló terv alapján készülhet majd. A tetőfelújítást követően, 2021. június és július hónapban a felperes a Templom összes homlokzatát változtatás nélkül átfestette.

[4] Az alperes a 2021. augusztus 3. napján kelt PE/EPO/585-8/2021 számú levelében tájékoztatta a felperest, hogy a főhomlokzat kivételével a többi homlokzati rész átfesthető, a főhomlokzati szoborfülkék szokásos és helyes építészeti kialakításáról Pest megyei példákat fotón mellékelte a felperes részére. Ezt követően, a 2021. augusztus 18. napján kelt PE/EPO/585-9/2021 számú átiratában tájékoztatta a felperest, hogy a Korm. rendelet 63. § (3)

bekezdés a) pontjában kötelezően előírt örökségvédelmi engedély ellenére a műemléki értéket képező homlokzat felújítására nem kért engedélyt, s amennyiben a kifogásolt hibák kijavítása az alperessel előzetesen egyeztetett terv szerint nem történik meg egy hónapon belül, az engedély nélkül végzett munka ügyében kénytelen lesz örökségvédelmi bírság kiszabása iránt intézkedni.

[5] Az alperes 2022. január 26. napján helyszíni szemlét tartott a Templom felújítási munkáival kapcsolatban a 2021 nyarán készült felújítási munkákkal összefüggő műemléki, építészeti problémák tisztázására. A helyszíni személről készült jegyzőkönyvben rögzítette, hogy a hajó fölötti tetősíkon lévő 2-2 padlásablakot lejjebb kell tenni, továbbá a főhomlokzaton lévő három szoborfülkét a többi ablakhoz hasonló szalagkerettel kell ellátni, ebből emelkedjen ki a vállkő és zárókő motívum. Ezen tagozatok és a fülkék belseje legyen fehérre festve.

[6] Az alperes a 2022. április 28. napján meghozott PE/EPO/52-5/2022. számú határozatával (a továbbiakban: Határozat) kötelezte a felperest, hogy a Templom főhomlokzatán lévő három íves záródású szoborfülke vakolatkeretezését, színezését az alperesi hatóság által meghatározott, a 2022. január 26-i helyszíni jegyzőkönyvben rögzített módon alakítsa át, nevezetesen: „- A templom főhomlokzat három szoborfülkéjének vakolatkeretezését az oldalhomlokzati ablakok fehérre festett vakolatkeretezésével összhangban, azzal azonos szélességben és a homlokzati síkból azonos kiemelkedéssel alakítsa ki. - Az íves szalagkeret síkjából a zárókő és vállkő motívum a szalagkeret kiemelkedésével azonos mérettel emelkedjen ki. - A falfülke belsejében meglévő, a két vállkő motívumot összekötő vízszintes vakolatsáv megtartandó. A vakolatkeretezést és a fülke belsejét fehér színűre kell festeni. A fenti munkák elvégzésének határideje: 2022. október 30.”. Az alperes tájékoztatást adott arról, hogy a kötelezettség nem teljesítése esetén ismétlődő örökségvédelmi bírság kiszabása iránt fog intézkedni.

[7] Az alperes a Határozat indokolásában rögzítette, hogy a homlokzat műemléki érték. A felperes nem készítettett értékleltárt, amely a Korm. rendelet 3. melléklete szerint kötelezően elkészítetendő a műemlék tervezett tevékenységgel érintett részére, így az alperes saját vizsgálata és annak eredménye alapján állapíthatja meg, mi a műemléki érték. A főhomlokzati vakolat architektúra helyes kialakítását a történeti építészeti részletképzés szabályai alapján állapította meg az egyházmegye főépítészével teljes szakmai egyetértésben. A Határozatban rögzítette, hogy a felperes a főhomlokzat felújítására nem kért engedélyt, a homlokzati felújítást - a főhomlokzat elsősorban építészeti hibái láttán - csak a többi homlokzat tekintetében tudta karbantartási munkaként elfogadni. Utalt arra, hogy a 2021. május 28-ai helyszíni szemlén felvett jegyzőkönyvet a felperes képviseletében a Plébános aláírta, mégis másképp folytatódott a kivitelezés. A 2022. január 26-ai helyszíni szemle jegyzőkönyvében rögzítette a főhomlokzat javításának módját, amely javítás írásbeli felhívás ellenére nem történt meg. Az alperes a Korm. rendelet 63. § (3) bekezdés a) pontjában és 80. § (2) bekezdés c) pontjában foglalt rendelkezés alapján, továbbá azt figyelembe véve, hogy az örökségvédelmi hatóság többféle módon, de eredménytelenül próbálta a felperest az engedély nélkül végzett munka hibáinak kijavítására rábírní, a Határozat rendelkező részében foglaltak szerint a főhomlokzati munkák határozattal történő előírásáról döntött.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[8] A felperes keresetében kérte elsődlegesen az alperes jogsértésének megállapítását és a Határozat megsemmisítését, másodlagosan a jogsértés megállapítását és a Határozat hatályon kívül helyezését meghozatala napjára visszamenőleges hatállyal. Perköltséget igényelt. Jogi érvelése körében hivatkozott az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL.

törvény (a továbbiakban: Ákr.) 2. § (1) bekezdésében rögzített jogszerűség elvére és a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményére, továbbá a Korm. rendelet 63. § (3) bekezdés a) pontjának értelmezésére, mivel az alperes állításával szemben örökségvédelmi engedély kizárólag abban az esetben szükséges, ha a tervezett tevékenység kiemelten védett műemléket vagy védett műemlék nevesített műemléki értékét érinti. Utalt a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény (a továbbiakban: Kötv.) 7. § 15. pontjára, 35/A. § (1) bekezdésére, 32/B. § (2) bekezdésére, hangsúlyozva, hogy a kiemelten védett műemlék, valamint a nevesített műemléki érték minősítés két feltétele: a közhiteles nyilvántartásba való bejegyzés, valamint kiemelten védett műemlék esetében a védett értékek részletes leírása, illetve ennek értékleltárban való feltüntetése, nevesített műemléki érték vonatkozásában szakértői vizsgálat az érték megállapítására. Rámutatott arra, hogy a Templom tulajdoni lapja alapján nem kiemelten védett műemlék és nem minősül műemlék nevesített műemléki értékének sem. Előadta, hogy a Templom az alperes állítása szerint is pusztán műemléki érték, így a homlokzata nem kiemelten védett műemlék és nem is védett műemlék nevesített műemléki értéke, ezért nem alkalmazható rá a Korm. rendelet 63. § (3) bekezdésének a) pontja. A Korm. rendelet 80. § (2) bekezdésének c) pontjára alapított hivatkozást sem tartotta helytállónak, az alperes nem jelölte meg konkrétan, hogy a Templom, mint műemléki érték milyen „sérülésekkel” rendelkezik, amelyek haladéktalan helyreállítása szükséges. Álláspontja szerint a Korm. rendelet 3. melléklete nem írja elő a tulajdonos részére, hogy általánosságban kötelező a műemléki leltár elkészítése. A felperes álláspontja szerint nem volt jogalapja a Korm. rendelet 63. § (3) bekezdésének a) pontjában, valamint a 80. §-ban foglalt rendelkezések alkalmazásának, az alperes e jogszabályokat nem megfelelően értelmezve, téves jogalapon írt elő kötelezést, megsértve az Ákr. 2. § (1) bekezdése szerinti jogszerűség elvét, így azáltal, hogy az alperes örökségvédelmi engedélyt követel meg a Korm. rendelet rendelkezései alapján örökségvédelmi engedélyhez nem kötött tevékenységhez, sérti a Korm. rendelet 56. § (4) bekezdését, 74. § (1) bekezdését, valamint az Ákr. 2. § (1) bekezdését. Hivatkozott az alperessel folytatott írásbeli és szóbeli egyeztetésekre, kiemelve, hogy az alperes a megállapításait jóval a Templom főhomlokzatával kapcsolatos kivitelezési munkálatok befejezése után (2022. január 26. napját követően) jelezte, elzárva a felperest attól, hogy az esetleges módosításokat a kivitelezési munkálatok folyamatában költséghatékonyan el tudja végezni. Erre tekintettel álláspontja szerint sérült az Ákr. 2. § (2) bekezdés a) pontjában, 4. §-ában és 5. § (2) bekezdés a) pontjában előírt rendelkezés, továbbá az alperes eljárása nem felel meg az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés második mondatában rögzített kötelezettségnek. Hangsúlyozta, hogy az alapelvek megsértése önmagában is kihat a hatóság döntésének törvényességére, jogorvoslati kezdeményezés alapjául szolgálhat és eljárási következménnyel jár. A keresetlevélhez bizonyítékként okiratokat csatolt (F/3-F9. sorszámú mellékletek).

[9] Az alperes a védíratában kérte a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását. Kiemelte, hogy a műemléki jelleg megjelölésű védelmi kategória megszűnését követően a Templom kétséget kizáróan védett műemléknek minősül. Álláspontja szerint a tárgyi ügyben előírt kiegészítések a csekély mértékű kiegészítések körébe tartoznak, mobil állványzattal is könnyen elvégezhető munkák lettek volna. Hangsúlyozta, hogy a Korm. rendelet 63. § (3) bekezdése alapján a műemléki építési engedélyezés mellett minden más, a műemlék megjelenését befolyásoló munka örökségvédelmi engedélyezés hatálya alá tartozik. Értékvédelmi szakvélemény készítését nem írta elő, ugyanis jelen esetben anélkül is eldönthető volt, hogy a főhomlokzaton alkalmazni kell a hiányzó építészeti tagozatokat és egységes színképzést, hiszen az épület egységes külső látványa ezt követeli meg.

A jogerős ítélet

[10] A Budapest Környéki Törvényszék (a továbbiakban: Törvényszék) a 2024. május 16. napján meghozott 104.K.701.537/2022/45. számú jogerős ítéletével a felperes keresetét elutasította, a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 88. § (1) bekezdés a) pontja alapján. A jogerős ítélet indokolásában rögzítette, hogy a perben felperesi indítványra műemléki érték dokumentálása szakterületen jártas igazságügyi szakértőt rendelt ki. M. F. igazságügyi szakértő szakértői véleményében foglaltak szerint a Templom eredeti tervei nem találhatók meg, építéskori részletképzését pontosan nem ismerjük. A Templom tervezője és építője S. J. építőmester, a Templom 1752-1753 között épült. Az igazságügyi szakértő a tervező tevékenységét áttekintve megállapította, hogy saját, illetve céhének munkáin a templomok főhomlokzatán kialakított szoborfülkék - akár szobor elhelyezésére, akár csak homlokzatként alkalmazták - minden esetben fehérre festett vakolatkeretezésűek voltak. A szakértő álláspontja szerint nagy valószínűséggel állítható, hogy a Templom főhomlokzatán lévő szoborfülkék is fehérre festett vakolatkeretezésűek voltak, így azok vakolatkeretezése indokolt, a jelenlegi kialakítás szakmai szempontból zavarónak hat. Ez az állapot feltehetően egy korábbi átfestés eredménye, amikor egyszerűsítették a vakolat architektúráját. Az igazságügyi szakértő megállapította, hogy a magyarországi barokk az ausztriai példákhoz képest némileg egyszerűsödik, de alapvető eszköztára, formanyelve azonos. Rögzítette, hogy a homlokzat eredeti kialakítására csak stíluskritikai vizsgálattal lehet következtetni. A szakvélemény szerint megállapítható, hogy a főhomlokzaton lévő nyílások és falfülkék vakolatkeretezésűek voltak, melyek színezése különbözött a falmező színétől. A barokk stílusú templomok homlokzatképzésének fő jellemzője a nyílások, falfülkék, építészeti részletek keretekkel való hangsúlyozása, ami kökeretet vagy a síkból kiugró vakolatkeretezést jelentett. Az alperes elfogadta, a felperes vitatta a szakértői véleményben foglaltakat.

[11] A Törvényszék a védíratra utalva rámutatott, hogy a tulajdoni lapon a műemléki jellegre utalás nem a hatályos jogszabályi rendelkezéseken alapul, a hatályos jogszabályok különböztetnek meg kiemelten védett, illetve védett műemléket [Kötv. 32/B. § (1) bekezdése]. A felperes bizonyítási indítványára megkeresett Építési és Közlekedési Minisztérium által kibocsátott hatósági bizonyítvány szerint a Templom védett műemlékként szerepel a közhiteles hatósági nyilvántartásban, s értékleltár nem áll rendelkezésre. A nyilvántartásban a védett műemlékre vonatkozó értékleírás szerint a Törvényszék - az értékleírás példálózó jellegét figyelembe véve - kétséget kizáróan megállapította, hogy a Templom homlokzati kialakítása és tagozatai, így egyebek mellett a főhomlokzat félköríves záródású ablakai és szoborfülkéi a védett műemlék műemléki értékei közé tartoznak. Tényként ismerte el, hogy a főhomlokzatnál - ellentétben az oldalhomlokzatokkal - a szalagkeretre nem történik utalás, ebből azonban - álláspontja szerint - nem következik, hogy a teljes főhomlokzat ne tartozna a védett műemlék értékei közé.

[12] Az átfestés engedélyköteles voltának vizsgálata során kifejtette, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási iratok alapján a felperes számára sem volt kétséges, hogy a főhomlokzat átfestése engedélyköteles, hiszen korábban ilyen tartalmú kérelmet terjesztett elő. A kérelem tárgyában hozott elutasító határozatot a felperes nem vitatta, 2021 nyarán mégis sor került az összes homlokzat változatlan formában történő átfestésére. Úgy ítélte meg, hogy az alperes azon hivatkozása, miszerint a főhomlokzaton eleve olyan megoldás volt látható, ami nem felel meg a Templom történeti állaptának, mert csak a zárókő, illetve a vállkövek látszanak, de hiányzik a szalagkeret, míg ez az oldalhomlokzaton, sőt a főhomlokzat alsó nyílászáróinál a falsíkból kiemelkedik, illetve fehérre festett, az engedélyhez kötöttség szempontjából is releváns, mivel a Korm. rendelet 63. (1) bekezdés a) pontja alapján nem csak a homlokzat megváltoztatása engedélyköteles, amiről változatlan átfestés esetén nincs szó, hanem az is, ha

a tervezett tevékenység a homlokzat értékeinek érvényesülését befolyásolja vagy gátolja. A Törvényszék az alperes szakmai álláspontja helyességének vizsgálatát szakkérdésnek minősítette, s ennek megválaszolását tartotta szükségesnek a Korm. rendelet 80. § (2) bekezdés c) pontja alapján történő kötelezés alkalmazásához. A Törvényszék megjegyezte, hogy e kötelezésnek nem előfeltétele, hogy a műemléket bármilyen építési munka érintse, hivatalbóli kötelezésre akkor is lehetőség van, ha a műemlék zavartalan érvényesülését gátló körülmény régóta fennáll.

[13] A Törvényszék rámutatott, hogy az engedélyhez kötöttség kimondásának és az átalakítási kötelezettségnek ugyanaz a magva: örökségvédelmi szakmai szemmel evidencia-e, hogy a Templom főhomlokzatán az ablakok és a szoborfülkék körül szalagkeretnek kellene lennie. Rögzítette, hogy a felperes állításával ellentétben, a Kp. 79. § (1) bekezdése alapján nem fordult meg a bizonyítási teher, a felperes ugyanis csak állította a tényállás megalapozatlanságát, hiányosságát, azt azonban szakértő perbe vezetése nélkül valószínűsíteni nem tudta. A fő szakértői kérdés annak megválaszolása volt, hogy megállapítható-e, hogy a történeti állapottal nem koherens a főhomlokzat jelenlegi kialakítása. Ez műemlékvédelmi szakmai szempontból akkor is megválaszolható, ha van egy szakmai megegyezés arról, hogy az adott műemléknek az eredeti történeti állapotában hogyan kellene kinéznie. A Törvényszék a szakértői véleménynek az építőmester és céhe korabeli munkáinak vizsgálatára, az építőmester családi kapcsolataira, a céhtörténetre, az építőmester származási helyének, mint forráshelynek a vizsgálatára vonatkozó részei tekintetében rögzítette, hogy ezek meghaladják jelen közigazgatási per kereteit, így a felek e körbe eső nyilatkozatait és beadványait mellőzte. A kirendelt szakértő stíluskritikai vizsgálattal levont következtetését, miszerint a Templom főhomlokzatának a részletképe, vakolatkeretezése az idők folyamán módosulhatott, úgy ítélte meg, hogy a szakértő meggyőzően mutatott rá, hogy a jelenlegi állapot leegyszerűsített megoldást tükröz, annak ellenére, hogy a módosulás konkrét időpontját nem tudta megjelölni. A közelmúltban (1984) folyt munkálatokra figyelemmel nem értékelte perdöntőnek a felperes által csatolt fényképfelvételeket, amelyek az utóbbi száz évben a Templom változatlanosságát bizonyítják, mint ahogy a korábbi műemléki felújítás során keletkezett dokumentumokat sem.

[14] A Törvényszék a kifejtettekre figyelemmel a perben beszerzett szakértői véleményt a releváns szakkérdés tekintetében aggálytalannak találta és ítélezése alapjául elfogadta. Megállapította, hogy a homlokzat átfestése a Korm. rendelet 63. § (1) bekezdés a) pontja alapján azért volt örökségvédelmi engedélyhez kötött, mert amennyiben a megállapított hibák az egyszerű átfestés miatt megmaradnak, azok a műemlék értékeinek érvényesülését befolyásolják, illetve gátolják, így a főhomlokzat változatlan átfestése nem minősülhet a Kötv. 41. § (1) bekezdése és a Korm. rendelet 56. § (4) bekezdése szerinti jókarbantartási kötelezettség teljesítésének, továbbá magyarázatot ad arra, hogy az alperes miért tesz különbséget főhomlokzat és oldalhomlokzat között. Ugyanezen okból a Korm. rendelet 80. § (2) bekezdés c) pontján alapuló kötelezés is jogszerű volt, a műemlék zavartalan érvényesülése érdekében.

[15] Az eljárásjogi jogszabálysértéseket, a tisztességes eljáráshoz való jog megsértését a Törvényszék nem tartotta megállapíthatónak, mivel a kérelem elutasításáról hozott határozatból okszerűen az következik, hogy a felperes tudomással bírt arról, hogy a főhomlokzat átfestésére csak engedély alapján kerülhet sor, így a munkák engedély nélküli elvégzése nem tekinthető jóhiszeműnek és nem tűnik ki belőle, hogy a felperes az alperessel együtt kívánt működni. A 2023. november 8-ai előkészítő iratban az alperes hallgatására tett hivatkozást a Kp. 43. § (1) bekezdésébe ütköző tiltott keresetváltoztatásnak minősítette, ezért annak vizsgálatát mellőzte.

A felperes felülvizsgálati kérelme

[16] A felperes felülvizsgálati kérelmében kérte elsődlegesen a jogerős ítélet megváltoztatását, a Határozat megsemmisítését és a közigazgatási szerv új eljárás lefolytatására kötelezését, másodlagosan a jogerős ítélet egészben vagy részben történő hatályon kívül helyezését és a Törvényszék új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását. Kérte továbbá az alperes marasztalását a felmerült perköltségekben. A felülvizsgálati perköltséget a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 2. § (1) bekezdés a) pontja alapján kérte megállapítani és abban az alperest marasztalni. A felülvizsgálati kérelem beadvány tekintetében 150.000 forint, míg tárgyalásonként 70.000 forint felülvizsgálati perköltséget igényelt.

[17] Jogszabálysértésként megjelölte az Alaptörvény XXIV. cikkében meghatározott részrehajlás nélküli, tisztességes és ésszerű határidőn belüli hatósági eljáráshoz való jog és a XXVIII. cikkben meghatározott tisztességes bírósági eljáráshoz való jog, a Kp. 2. § (1)-(3) bekezdésében meghatározott hatékony jogvédelemhez és tisztességes bírósági eljáráshoz való jog, továbbá azon jog sérelmét, miszerint a bíróság az eljárási igazságosság érvényesülése érdekében hozzájárul a felek eljárási jogai gyakorlásához és kötelezettségei teljesítéséhez. A tárgyalás vezetése, a bizonyítási eljárás és a szakértői bizonyítás körében hivatkozott a Kp. 71. § (2) bekezdés b) és d) pontjának megsértésére, a Kp. 36. § (1) bekezdés b) pontja alapján alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 237. § (2)-(5) bekezdésében foglalt rendelkezések megsértésére, valamint a Kp. 78. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 265. § (1) bekezdésében, 266. § (1), (2) és (4) bekezdésében, 300. § (1) bekezdésében, 316. § (1) és (3) bekezdésében, valamint 317. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt rendelkezések megsértésére. Álláspontja szerint a Törvényszék a keresetváltoztatás tilalma körében megsértette a Kp. 43. § (1) bekezdését, a Pp. 7. § 12. pontját és 221. § (1) bekezdés g) pontját, míg az indokolás körében a Kp. 84. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 346. § (4) bekezdését és 221. § (5) bekezdését.

[18] A felperes előadta, hogy a jogerős ítélet tényállási része hiányos, mivel nemcsak ablakcserét és homlokzatfestést kívánt végeztetni a tetőfelújítás során, hanem tetőkibúvókat is szeretett volna létesíteni. E kérelmek közül lett az ablakcsere és a homlokzatfestési kérelem elutasítva a 2021. május 26. napján kelt határozattal. Hivatkozott a 2021. május 28-ai helyszíni jegyzőkönyv jogerős ítéletben rögzített tartalmának (miszerint az alperes „szintén megerősítette”, hogy a főhomlokzat kivételével a többi homlokzat átfestése elvégezhető) valótlan voltára, továbbá sérelmezte, hogy a Törvényszék teljes egészében kihagyta a 2021. május 28. napja és a Határozat meghozatala között eltelt majdnem egy év történését, amely események bizonyítékai igazolják a perben releváns tényeket. A Törvényszék ezáltal megsértette a Kp. 78. § (2) bekezdését és a Pp. 346. § (4) és (5) bekezdését, továbbá a tények maradékából levont következtetés nem helytálló. A kihagyott kilenc hónap alatti levelezésből derül ki az alperes teljes rosszhiszemősége és az alperes eljárásának tisztességtelensége.

[19] A felperes sérelmezte, hogy keresetének lényegi részét nem említi a Törvényszék, miszerint a Korm. rendelet 80. § (2) bekezdés c) pontja csak a 80. § (1) bekezdésében foglaltak mellett alkalmazható, a főhomlokzat bármilyen átalakítására csak akkor kötelezhette volna az alperes, ha a Templom sérült lett volna, és annak haladéktalan helyreállítását is elrendelte volna. A kereset ezen indokolását a Törvényszék figyelmen kívül hagyta, így erről nem is döntött, megsértve a Kp. 86. § (1) bekezdését és a tisztességes eljáráshoz való jogot. A tényállást a szakértő kirendelésére vonatkozó részben is pontatlannak tartja, továbbá álláspontja szerint a bizonyítási teher tárgyában adott tájékoztatás jogszabálysértő volt. Ezt

követően tovább részletezte, hogy álláspontja szerint az ítélet tényállási része milyen további pontatlanságokat, valamint valótlanosságokat tartalmaz (pl. szakvélemény hiányossága, alapossága, kellő részletezettsége, aggályossága, feltételezésen alapuló volta tárgyában). Kifogásolta, hogy a szakvélemény egy része nem ténykérdésre, hanem jogkérdésre válaszol, ami nem szakértői kompetencia. Álláspontja szerint a szakértői vélemény hiányos, homályos és az abban tett megállapításokhoz nyomatékos kétség fér, mindezt azonban a jogerős ítélet meg sem említi.

[20] A felperes kifogásolta a bizonyítási teher elosztását, továbbá hivatkozott a Korm. rendelet 70. § (1)-(4) bekezdésében foglalt rendelkezésekre, a bejelentéstől számított tíz napos határidő jelentőségére, amely alatt a munka elvégzését a hatóság megtilthatta volna vagy feltételhez köthette volna, azonban a Törvényszék ezt a kifogást sem vizsgálta.

[21] A jogerős ítélet indokolását tekintve előadta, hogy a műemléki jogszabályi kategóriának való megfeleltethetőség tárgyában a felek között nem is volt vita. Rámutatott, hogy az alperes a Határozatában a Korm. rendelet 63. § (3) bekezdés a) pontját valótlan szöveggel idézte, kihagyta a „kiemelten védett” szót, illetve a „védett műemlék nevesített műemléki értéke” meghatározást, azt a látszatot keltve, hogy bármely műemléket érintő tevékenység esetén a műemlékvédelmi hatóság engedélye lenne szükséges.

[22] A felperes álláspontja szerint jelen perben nem volt vita a felek között abban, hogy a Templom nem kiemelten védett és a főhomlokzat nem a védett műemlék nevesített műemléki értéke. Ehhez képest a Törvényszék a Kp. 71. § (2) bekezdés b) és d) pontjában foglaltaknak nem tett eleget. A felek abban a hiszemben voltak, hogy a Templom védett műemlék és annak főhomlokzata külön nyilvántartásban nem nevesített műemléki érték. Ehhez képest tényállásellenesnek tartja a jogerős ítélet azon részét, miszerint a felek között e tekintetben vita volt, továbbá a Törvényszék nem tájékoztatta a feleket arról sem, hogy álláspontja szerint a teljes homlokzat nyilvántartásban nevesített műemléki érték. A felperes álláspontja szerint a hatósági bizonyítvány szerinti értékleírás nem példálózó, hanem teljeskörű, és az, hogy a főhomlokzati szoborfülkék körül a leírás nem említi szalagkeretet, az azt jelenti, hogy a nyilvántartásba vételkor - 1958-ban - a szoborfülkék körül nem volt szalagkeret.

[23] A főhomlokzat átfestésének engedélyköteles volta tekintetében a Korm. rendelet 63. § (3) bekezdés a) pontjának alkalmazhatóság körében a Törvényszék által tett megállapítást a felperes a tényekkel ellentmondónak tartja. Álláspontja szerint az a körülmény, hogy terjeszt-e elő örökségvédelmi engedély iránti kérelmet, nem jelenti annak megalapozottságát, szükségszerűségét. A jogerős ítéletben foglaltakkal ellentétben nem örökségvédelmi engedély iránti kérelmet nyújtott be, hanem telefonon érdeklődött, hogy lefestheti-e a Templomot.

[24] A felperes hangsúlyozta, hogy a Törvényszék rosszul határozta meg a perben jelentős tényeket, a bizonyításra szoruló tényeket, tévesen adott tájékoztatást a szakértő szükségességéről, a bizonyítási terhet is tévesen osztotta ki. Ezek olyan súlyos eljárási szabálysértések, amelyek az ügy érdemére kihatottak és a kereset elutasításához vezettek. Álláspontja szerint az volt a perben eldöntendő kérdés, hogy a főhomlokzat festése elvégezhető-e jókarbantartás keretében, örökségvédelmi engedély nélkül. E tekintetben releváns tény, hogyan nézett ki a főhomlokzat a festés előtt, milyen hibái voltak a régi festésnek, történt-e újrafestés, azután megváltozott-e a főhomlokzat megjelenése, a festés járt-e a régi főhomlokzati vakolat leverésével, a régi főhomlokzat roncsolásával, sérülésével. Előadta, hogy ezek a tények a peradatokból egyértelműen megállapíthatóak, a felek egybehangzó nyilatkozata szerint a főhomlokzat a festés előtt is úgy nézett ki, mint a festés után, és a perben rendelkezésre álló képek is azt bizonyítják. Álláspontja szerint a jókarbantartás eldöntése szempontjából releváns tények (újrafestés megtörtént, azután a főhomlokzat megjelenése nem változott, a főhomlokzat festése nem járt annak roncsolásával, sérülésével) mindegyike bizonyított, így további bizonyítás, főként szakértő kirendelése nem

szükséges. A Templomon végzett festés egyértelműen jókarbantartás keretében történt, így örökségvédelmi engedély és bejelentési kötelezettség nélkül elvégezhető, s a megjelenés változatlansága teljesült.

[25] A felperes teljesen megalapozatlannak, elfogadhatatlannak és jogellenesnek tartja a Törvényszék álláspontját, amely szerint, ha bebizonyosodik az, hogy a főhomlokzaton a festés előtt az építészeti hagyományokkal össze nem egyeztethető formai és színezési hibák láthatóak, azok korrekciója nélkül teljesül az a feltétel, miszerint a festés a főhomlokzat értékeinek érvényesülését befolyásolja vagy gátolja. A felperes nézete szerint ez téves értelmezésen alapul, ugyanis a Korm. rendelet 63. § (3) bekezdésének a) pontja szerinti esetkörnél fő feltétel, hogy a tevékenység az érintett műemléki érték megjelenésének a megváltoztatásával járjon, amiről jelen esetben nincs szó. A logika szabályai mentén is vitatta a Törvényszék álláspontját.

[26] A Kötv. 41. § (1) és (2) bekezdése, valamint 7. §-a 16., 18., 44.a. és 44.b. pontja alapján rámutatott, hogy adott esetben a negyven évvel ezelőtt lefestett Templom jókarbantartás keretében elvégzett újrafestéséről van szó, amely nem engedélyköteles és nem bejelentésköteles tevékenység, a műemlék karbantartása a tulajdonosnak nemcsak joga, de egyben kötelessége is. A Törvényszék e jogszabályhelyeket teljesen figyelmen kívül hagyta, a jókarbantartás körében előadott felperesi érvekkel nem foglalkozott.

[27] A Korm. rendelet 80. § (1) bekezdése és (2) bekezdésének c) pontja tekintetében előadta, hogy a Templom nem volt olyan szinten sérült, hogy annak haladéktalan helyreállítását kellett volna előírni és ilyen kötelezést az alperes sem tett. A Korm. rendelet 80. § (1) bekezdésében foglalt feltétel az alperes által sem vitatottan nem valósult meg. A Korm. rendelet 80. § (2) bekezdése az (1) bekezdésben meghatározottakon túl elrendelt munkálatok elvégzésére utal, így az (1) bekezdés alkalmazása nélkül, azaz a sérült műemlék haladéktalan helyreállítására kötelezés nélkül a (2) bekezdésben foglaltak sem alkalmazhatók. A jogerős ítélet ezen kifogásra sem reagál, nem adja indokát annak, hogy a felperesi okfejtés miért nem helytálló.

[28] A felperes hivatkozott arra, hogy a perben rendelkezésre álló valamennyi irat és kép azt igazolja, hogy a Templom mai megjelenése annak eredeti megjelenésével egyezik meg. Azt a Törvényszék is megállapította a jogerős ítéletben, hogy száz éve valóban így néz ki a közel háromszáz éves Templom. Az 1984-es felújítás iratai is tanúsítják, hogy a Templom akkori felújításakor az alperesi jogelőd ragaszkodott ahhoz, hogy a Templom így nézzen ki, mert ez az eredeti állapota. Az alperes 40 évvel később miért mondja azt, hogy nem ez az eredeti állapot? Ezzel saját magának mond ellent, amelynek azonban nincs indoka. A Törvényszék a jogerős ítéletben erre a kifogásra sem reagált, súlyos eljárási szabálysértés, hogy nem indokolta meg, hogy az 1984-es felújítás iratait, amelyek a Templom eredeti állapotú kinézetének fő bizonyítékai, miért mellőzte teljeskörűen. A felperes álláspontja szerint a perben minden releváns tény bizonyított volt, különleges szakértelmet igénylő kérdés nem merült fel, ennek ellenére arról tájékoztatta a Törvényszék, hogy szakértő kirendelése szükséges. A felek a szakértő kirendelését elleneztek, a bizonyítási teherről való tájékoztatás téves és jogellenes volt, a releváns tények bizonyítottak, azokkal ellentétes adatok a per során nem merültek fel, így további bizonyításra nem volt szükség.

[29] A felperes álláspontja szerint a szakértő kirendelés is jogellenes volt, azon túlmenően, hogy nem volt szükség szakértői vélemény beszerzésére, a szakvélemény önmagával, a peradatokkal, valamint a nyilvánvaló tényekkel ellentétes, hiányos, homályos és a helyességéhez nyomatékos kétség fér, az alperes irányában messzemenően elfogult, részrehajló, így a Pp. 316. § (1) bekezdése alapján aggályos, ezért a Pp. 316. § (3) bekezdése értelmében a perben bizonyítékként nem vehető figyelembe. A Törvényszék szükségtelenül beszerzett, aggályos szakvéleményre alapította a jogerős ítéletet, így jogellenesen utasította el

a keresetet. A felperes a jogerős ítéletet önellentmondónak tartja, mivel, ha a Törvényszék nem foglalkozott a szakértői vélemény egyes megállapításaival, akkor az egész szakértői vélemény alapját nem vizsgálta meg, mert annak alapja vizsgálatát mellőzte. Sérelmezte, hogy a Törvényszék nem vizsgálta a szakértői megállapításokra tett felperesi észrevételeket, kifogásokat, ugyanakkor a szakértői véleményre alapozva hozott keresetet elutasító ítéletet. A felperes rámutatott, hogy a szakértő a szakértői véleményben alaptalan következtetést vont le és azt is csak feltételesen. A minden alapot nélkülöző szakértői feltételezés elfogadásával a Törvényszék a keresetet jogellenesen utasította el, megsértve a jogorvoslathoz való jogot. A fentieket nem korrigálta a szakértő a szakvélemény kiegészítésében sem, az ott - forrásmegjelölés nélkül - S. J. munkájaként példaként felhozott mogyoródi templom ellentmond az alperesi állításnak, éppen azt bizonyítja, hogy van olyan barokk templom, amelynek a szoborfülkéje körül nincs szalagkeret. A szakértői vélemény önmagának és a tényeknek is ellentmond, aggályos, így súlyosan jogszabálysértően járt el a Törvényszék, hogy ítélete alapjául elfogadta.

[30] A felperes megjegyezte, hogy nemcsak a mogyoródi az egyetlen olyan barokk templom, amelynek szoborfülkéi körül nincs szalagkeret, hanem pl. ilyen az 1781-ben barokk stílusban épült boldogi templom is. Hivatkozott továbbá a maglódi templomra, a pilisszentlászlói Szent László király templomra, az érsekvardkerti Szent András templomra, a nagykátai Szent György templomra. A szakvélemény ellentmondásos voltának alátámasztásául rámutatott, hogy maga a szakértő is azt állítja, hogy a barokk templomok homlokzatának kialakítására nem volt előírás, egységes szabály, akkor okszerűen nem vonható le az a következtetés, hogy egy bizonyos építőmester által tervezett valamennyi templom szoborfülkéi minden esetben fehér színű vakolatkerettel díszítettek. A felperes az 1984-es iratok, mint a Templom eredeti megjelenése perdöntő bizonyítékai perből való indokolatlan kirekesztését és helyette egy aggályos szakértői vélemény figyelembe vételét is súlyos eljárási jogszabálysértésnek tartja.

[31] A felperes előadta, hogy éppen az alperes által jogellenesen elvárt átalakítás bontaná meg a Templom harmonikus, egységes külső megjelenését. Megjegyezte, hogy a főhomlokzaton a szoborfülkék fölött van egy szalagkeret nélküli ablak is, amelynek a szalagkeretezésére nem kötelezte az alperes, ezáltal ez az alperes, a szakértő és a bíróság szerint sem zavaró, ami már önmagában ellentmond az egységesség jegyére alapított érveknek. A szakértői véleménnyel kapcsolatban hivatkozott arra is, hogy a régészeti örökséggel és a műemléki értékkel kapcsolatos szakértői tevékenységről szóló 439/2013. (XI. 20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kr.) 7. § (1) bekezdése meghatározza, hogy műemléki terület műemléki érték dokumentálása szakterületen a szakértői tevékenység végzéséhez mesterfokozat vagy azzal egyenértékű végzettség és a jogszabályban meghatározott szakképzettség szükséges, a 8/A. § (1) bekezdése pedig a közreműködőre is tartalmaz kizáró rendelkezést. Álláspontja szerint a kirendelt szakértő a szakértői adatlap szerint nem rendelkezik a műemléki érték dokumentálása szakterületen a szakértői tevékenység végzéséhez az építészmérnök diploma mellett a Kr. 7. § (1) bekezdés c) pontja szerint megkövetelt műemlékvédelmi szakmérnöki szakképzettséggel.

[32] Hivatkozott a keresetben megjelölt, az Alaptörvény és az Ákr. egyes alapelveit sértő eljárásra, amely kifogásokat a Törvényszék csak részben vizsgálta, holott az alapelvek és alapjogok megsértése már önmagában is okot és jogalapot ad a Határozat megsemmisítésére.

[33] A felperes sérelmezte, hogy a főhomlokzattal kapcsolatos kifogását az alperes csak a Templom lefestése után jelezte először, úgy, hogy nem lehetett érteni, mit is akar, mit szeretne változtatni. Az alperes pontosan csak a 2022. április 28. napján meghozott Határozatban, azaz kilenc hónappal a Templom lefestése után határozta meg, hogy a főhomlokzat mikénti átalakítását kívánja, azonban a Törvényszék nem állapított meg eljárási szabálysértést. Ha lett

volna jogszabályi alapja az alperes óhajának, akkor sem lehetett volna teljesíteni, mert az alperes elkésetten, már a festés megtörténte után terjesztette elő a főhomlokzat átalakítására irányuló kívánságát, másrészt nem fogalmazott meg semmilyen konkrét, pontos, érthető elvárást.

[34] A keresetváltoztatás tilalmával kapcsolatos jogszabályi rendelkezések alapján rámutatott, hogy a Kp.-t a Pp.-vel összhangban kell értelmezni, adott ügyben megállapítható, hogy az alperes hallgatással való tudomásulvételére való hivatkozás nem változtatta meg a keresetet, csak annak indokolása bővült, így az a Pp. 221. § (1) bekezdés g) pontjára figyelemmel az ellenfél hozzájárulása nélkül bármikor előadható volt.

[35] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem nyújtott be.

A Kúria döntése és jogi indokai

[36] A felperes felülvizsgálati kérelme - a következők szerint - alapos.

[37] A Kúria a jogerős ítéletet - a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó 108. § (1) bekezdésének rendelkezéséből következően - a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül. A Kp. 120. § (5) bekezdésének megfelelően a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálásakor a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt. A Kúria ennek során megállapította, hogy a Törvényszék a perben beszerzett hatósági bizonyítványt kiterjesztően értelmezte, a kirendelt igazságügyi szakértő releváns kérdésre kétséget kizáró választ nem adó szakértői véleményét az ítékezés alapjául elfogadta, így összességében megalapozatlanul minősítette a Templom főhomlokzatának változtatást nem eredményező átfestését örökségvédelmi engedélyköteles felújítási munkálatnak és a Határozatot jogszerűnek. A felperes felülvizsgálati érveivel összefüggésben a Kúria a következőket emeli ki.

[38] A felperes mind a tényállás tisztázás, mind a bizonyítási eljárás kapcsán kellő alappal hivatkozott a jogerős ítélet jogsértő voltára. Az alperes Határozata jelentős mértékben hiányos, a tények és a jogi indokolás tekintetében sem felel meg a jogszabályi követelményeknek. Ennélfogva nem tartalmazza annak indokait sem, hogy mi alapján várja el a kötelezésként előírt munkálatok teljesítését a felperestől. Az alperes a Határozatban a tények teljességének hiányában a jogi indokolást sem társíthatta megfelelően az előírt kötelezéshez. Mindezeket a hiányosságokat a Törvényszék nem, vagy csak részben tárta fel, és amely körben további bizonyítást folytatott, ott részben hiányos tényállás alapján, aggályos szakértői véleményt elfogadva és nem megfelelő jogértelmezés mentén rendelkezett a kereset elutasításáról.

[39] Az alperes a főhomlokzatot érintő egyes munkálatok felperes általi teljesítésére vonatkozó kötelezést előíró Határozatát hivatalbóli eljárás eredményeként hozta meg. A Kúria hangsúlyozza, hogy minden hivatalbóli eljárásnál alapvető követelmény, hogy a hatóságnak hivatalból magának kell feltárnia a tényállást, a korábbi kötelezésekre, tájékoztatásokra, jegyzőkönyvekre való hivatkozások ezt nem pótolják. Az alperes a Határozatban erre utalt is, amikor rögzítette, hogy „az örökségvédelmi hatóság szakmai vizsgálata és annak eredménye alapján állapítja meg, mi a műemléki érték.”. Ugyanakkor a Határozat további részében nem részletezi a szakmai vizsgálatát, a megállapításai bizonyítékait, csak a Plébános által megbízott ügyvédi irodával folytatott eredménytelen kommunikációra, valamint a 2022. január 26-ai helyszíni személtre hivatkozott, ezáltal mellőzte a felperes 2021-ben benyújtott írásbeli nyilatkozatainak (amelyek többek között változatlan állapot fenntartására és jókarbantartási kötelezettség teljesítésére is kiterjedtek),

valamint a felperes által folytatott kutatások eredményeként az alpereshez benyújtott fényképeknek az értékelését, továbbá az 1984-es munkálatok során az alperes jogelődjeként eljáró hatóság álláspontjának vizsgálatát, valamint a konkrét esetre vonatkozóan a műemléki érték megalapozott meghatározását. Az alperes mindezeknek nem is adta indokát a Határozatban.

[40] Az alperes a Határozatot az alapján hozta meg, hogy „A főhomlokzati vakolat architektúra helyes kialakítását a történeti építészeti részletképzés szabályai alapján” állapította meg, „az egyházmegye főépítészével teljes szakmai egyetértésben.” Ezt az általa helyesnek vélt és általánosított építészeti kialakítást azonban nem támasztotta alá, nem bizonyította, hogy az építészeti részletképzés kötelező szabályaként valamennyi barokk templomnál a Határozatban előírt kötelezés eredményeként kialakítandó főhomlokzati kép érvényesül. Ugyanakkor a Határozat indokolásában rögzítette, hogy „A tetőfelújítást követően az egyházközség a templom összes homlokzatát változtatás nélkül átfestette”. A változtatás nélküli átfestés tényével ellentétes a Határozati kötelezés, figyelemmel arra, hogy az előző állapot az 1984-es hatósági jóváhagyásnak megfelelt. A Törvényszék ezeket a tényeket, körülményeket a tényállás tisztázás és a bizonyítás körében nem vizsgálta, így nem vonta értékelés körébe, ezen értékelés elmaradása folytán tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a felperes kereseti érvei mentén nem állapította meg a Határozat jogszabálysértő voltát.

[41] A Kúria megítélése szerint az örökségvédelmi engedély szükségességének vizsgálata során jelen perbeli esetben az a fő kérdés, hogy a műemléki épület hogyan nézett ki, amikor megépítették. Ennek megválaszolásával ítélt meg, hogy az alperes elvárásai valós és indokolt elvárások-e. Azt az alperesnek kellett (volna) bizonyítani, hogy mi a védendő műemléki érték, ha ezt nem bizonyítja, akkor nem is írhatja elő azokat az elvárásokat kötelezésként. A Határozat indokolásából egyértelműen kitűnik, hogy az alperes a Templom főhomlokzata tekintetében az állított műemléki értéket nem bizonyította, ez pedig azzal a következménnyel jár, hogy a perben nem hárulhatott át a bizonyítási teher a felperesre. Hivatalból indult eljárásban az alperes oldalán fennálló bizonyítási hiányosság nem a bizonyítási teher megfordulását, hanem az alperes által meghozott, nem kellően bizonyított Határozat jogsértő voltát eredményezi, illetve amennyiben a Kp. 79. § (1) bekezdésében foglalt feltételek fennállnak, úgy azzal a jogkövetkezménnyel jár, hogy a bíróság a közigazgatási szervet a tényállás valóságának bizonyítására kötelezi.

[42] Megállapította a Kúria, hogy a barokk építészeti stílus jellemzőinek kikutatása érdekében a felperes eljár, megkereste a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központot, a felkutatott fotókat az alpereshez benyújtotta. Az alperes ezeket erre irányuló kötelezettsége ellenére nem értékelte, nem is cáfolta a felperes kutatásának eredményét, és a Határozat indokolása során azt sem támasztotta alá, hogy az eredeti állapothoz képest változást eredményező átfestés valósult volna meg a főhomlokzaton. A felperes oldalán felróható hiba nem áll fenn, azonban az alperes esetében olyan eljárási hiányosságok valósultak meg, amelyek következményeit a Törvényszéknek le kellett volna vonnia.

[43] A Kúria a felülvizsgálati eljárás során nem az alperes által hozott Határozat, hanem a Kp. 115. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésből fakadóan a jogerős ítélet jogszerűségét vizsgálja. Ennek keretében - a felülvizsgálati kérelem korlátai között - azt értékeli, hogy a jogerős ítéletet az anyagi és eljárásjogi szabályok betartásával hozta-e meg az eljáró bíróság. A felperes felülvizsgálati érvei tehát annyiban értékelhetőek, amennyiben azok a jogerős ítélet jogszerűségét vitatják. Jelen perbeli esetben amennyiben a Határozat helyes volna, kizárólag a jogerős ítélet vizsgálata alapján is az a következtetés vonható le, hogy a jogerős ítélet érdemét tekintve nem jogszerű.

[44] A Kúria úgy ítélte meg, hogy a felperes a felülvizsgálati kérelmében helytállóan mutatott rá, hogy a szakértői vélemény olyan hibákban szenved, amelyek folytán azt nem lehetett volna az ítékezés alapjául elfogadni. A Kúria rámutat arra, hogy a perben releváns kérdés fényében a szakértői vélemény kiindulási alapja nem megfelelő, s a felperes ezzel kapcsolatos jogos kifogásai elbírálatlanok maradtak, azokat az elsőfokú bíróság helytelenül zárta ki a vizsgálat köréből. A perben kirendelt igazságügyi szakértő nem S. J. építőmester munkáit vizsgálta, hanem nem igazolt családi és céhbeli kapcsolatai alapján N. M. építőmester munkáiból vont le következtetést. A két építőmester nem igazolt családi és szakmai kapcsolatai révén a két ember munkái egyező stílusjegyeinek levezetése nem nyert bizonyítást. A szakértői vélemény ehhez képest téves összevetéseket tartalmaz. A szakértő azon megállapítása alapján is, hogy a barokk építészeti stílusnak nincs pontos leírása, meghatározó az építőmester személye, szakmai tapasztalata, S. J. építőmester munkáit kellett volna felsorakoztatni, azok alapján feltérképezni, hogy ő maga a barokk mely stílusjegyeit alkalmazta munkái során. S. J. építőmester által alkalmazott stílusjegyek nem kerültek bemutatásra, az erre alapított felperesi észrevételeket a Törvényszék nem vizsgálta, így a szakértői vélemény olyan hiányosságokban szenved, amelyeknél fogva a felperes kellő alappal hivatkozott a Pp. 316. § (1) és (3) bekezdésében foglalt rendelkezések megsértésére.

[45] A Törvényszék annyiban helyesen járt el, hogy az értéktár adatai alapján is folytatott le bizonyítást, a per során a felperes indítványára beszerezte az Építési és Közlekedési Minisztérium által kibocsátott hatósági bizonyítványt. Az abban foglaltak egyértelműen igazolják, hogy a Templom homlokzati kialakítása és tagozatai, azon belül pedig a főhomlokzat félköríves záródású ablakai és szoborfülkéi a védett műemlék védett műemléki értékei körébe tartoznak. A felperes ugyanakkor helytállóan mutatott rá a felülvizsgálati kérelmében, hogy a hatósági bizonyítványban foglalt védett műemléki értékek értékelése során a Törvényszék meg nem engedett kiterjesztő értékelést végzett. A Kúria kiemeli, hogy a hatósági bizonyítvány a megjelölt védett műemléki értékek vonatkozásában nem nyitott felsorolást tartalmaz, az példálózónak sem tekinthető, hanem konkrétan nevesíti a főhomlokzat azon megjelenési formáját és annak minden elemét, amely a védettséget megalapozza. Az alperes a perben arra helyesen mutatott rá, hogy a műemléki védelem a homlokzat egészére kiterjed, azonban a hatósági bizonyítvány a Templom homlokzati kialakítását, annak több elemét védett műemléki értéként nevesíti, ennek során csupán az oldalhomlokzatoknál utal szalagkeretre, míg a főhomlokzat ablakai és szoborfülkéi között szalagkeretet nem említ. A hatósági bizonyítvány a főhomlokzat szoborfülkéi tekintetében - az oldalhomlokzattal ellentétben - szalagkeretet nem nevesít, ami azt támasztja alá, hogy a főhomlokzat szoborfülkéit nem keretezte szalagkeret. Ebből pedig az következik, hogy a felperesnek nincs egyértelmű kötelezettsége a szalagkeretes szoborfülke kialakítására. A Törvényszék a bizonyítási eljárás során a hatósági bizonyítványt nem okszerűen értékelte, így az abból levont következtetése nem támasztja alá a kereset elutasítását.

[46] A per során a felperes számos olyan kérdésre hivatkozott, ami önellentmondásossá teszi a Határozatban foglalt kötelezést. Ezek közül a Kúria utal a Templom 1984. évi felújítására, az annak során keletkezett iratokra, így az Országos Műemléki Felügyelőség 1066/84. iktatószámú, a Templom homlokzattartozása és toronysisak felújítása vonatkozásában megadott műemléki hatósági hozzájárulásra. A felperes ezen hozzájárulásra és a fentebb nevesített hatósági bizonyítványra hivatkozva kellően alátámasztotta, hogy az alperes tényekkel megerősítve nem tudta bizonyítani, hogy a főhomlokzatnak másként kellene kinézni. A történeti építészeti részletképzés szabályainak kötelező jellegű érvényesülését a Határozat és a perben kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleménye sem támasztotta alá, míg a felperes a hivatkozott stílusjegyek kötelező érvényesülését a perben eredménnyel cáfolta. Nem bizonyított, hogy a főhomlokzat átfestését megelőző állapothoz képest változás következett volna be, így azáltal, hogy a főhomlokzat átfestése nem

eredményezett változást, a felperes valóban csak az általa hivatkozott, jókarbantartásra vonatkozó tulajdonosi kötelezettségnek tett eleget, figyelemmel a Kötv. - Határozat meghozatalakor hatályos - 41. § (1) és (2) bekezdésében foglalt rendelkezéseire, valamint a 7. § 16., 18., 44.a. és 44.b. pontban foglalt értelmező rendelkezésekre.

[47] A Korm. rendelet 63. § (3) bekezdés a) pontjának rendelkezése kapcsán a felperes helytállóan mutatott rá, hogy a főhomlokzat változtatást nem eredményező átfestése nem minősül örökségvédelmi engedély-köteles tevékenységnek. A Korm. rendelet 80. § (1) bekezdésében, valamint (2) bekezdés c) pontjában foglalt rendelkezések kapcsán a felperes által hivatkozott jogértelmezési kérdésnek - miszerint a (2) bekezdésben meghatározott kötelezés önmagában vagy csak az (1) bekezdés szerinti kötelezés mellett alkalmazható - jelen perbeli ügyben nincs jelentősége, mivel a Korm. rendelet 80. § (2) bekezdés c) pontjában foglalt történeti állapottól, vagy korábbi történeti állapottól való eltérést az alperes nem bizonyította, ami eleve kizárja a Korm. rendelet 80. § (2) bekezdés c) pontjának alkalmazását és megalapozatlanná teszi a Határozatot. Ezt a jogsértést a Törvényszék az aggályos szakértői vélemény elfogadása és a bizonyítékok okszerűtlen értékelése miatt nem állapította meg.

[48] A felperes által a felülvizsgálati kérelemben előadott, korábban nem hivatkozott, a műemlékvédelmi szakértőként kirendelt igazságügyi szakértő kompetenciáját vitató érvek tekintetében a Kúria hangsúlyozza, hogy a Kr. tekintetében bekövetkezett jogszabályváltozás - a módosítás során biztosított szabályozási átmenet, továbbá a Kr.-ben foglalt mentesítési szabályok révén - nem zárja ki azt, hogy a korábban megfelelő képzettséggel rendelkező műemlékvédelmi szakértő a Kr. módosítását követően is eljárjon. E részletszabályokat azonban a perbeli eset egyedi körülményeire figyelemmel a felülvizsgálati eljárásban már nem volt szükséges megvizsgálni, mert a szakvélemény tartalmát tekintve egyértelműen vannak olyan aggályok, amelyek alapján nem alapulhat a szakvéleményen az ítélet.

[49] A felperes alapjogi hivatkozásaival (Alaptörvény XXIV. cikk, XXVIII. cikk), a Kp. alapvető rendelkezésein alapuló eljárásjogi hivatkozásaival [Kp. 2. § (1)-(3) bekezdés] és a tárgyalás vezetése körében kifejtett érveivel [Kp. 71. § (1) bekezdés b) és d) pont] összefüggésben a Kúria utal arra, hogy az eljárásjogi hivatkozások, különösen az eljárási jogok gyakorlásának kérdése olyan jogszerűségi kérdés, amely az ügy érdemére is kihatással lehet, ugyanakkor jelen perbeli esetben a tényállás tisztázása és a bizonyítás körében tett felperesi előadások alátámasztották a felülvizsgálati kérelem alapos voltát, így az alapjogi érveléseket, valamint a Kp. alapvető rendelkezéseire alapított hivatkozásokat, azok alaposságát és az ügy érdemére való kihatását vizsgálni már nem kellett. Mindemelett a Kúria megjegyzi, hogy a felülvizsgálati kérelemnek számos olyan hivatkozása van, ami cáfolható, így pl. a tényállás körében a Törvényszéknek - a felperes hivatkozása ellenére - nem szükséges a megelőző eljárás valamennyi mozzanatát, a Határozat meghozatalát megelőző csaknem egy éven át tartó egyeztetési folyamatot tételesen felsorolni, nem az eljárás tételes ismertetése vagy annak hiánya határozza meg a bizonyítékok felhasználásának vagy értékelésének a jogszerűségét. A felperes arra is szükségtelenül hivatkozott, hogy a 2021. május 28-ai helyszíni jegyzőkönyv minősítése a per releváns kérdése lenne.

[50] A Kúria helyesnek értékelte a jogerős ítélet azon részét, amely az alperes hallgatására vonatkozó felperesi előadást a Kp. 43. § (1) bekezdésébe ütköző tiltott keresetváltoztatásnak minősítette. E körben a gyakorlat kiforrott a Kfv.35.432/2019/5., Kfv.39.149/2020/8., Kfv.37.666/2020/5., Kfv.37.299/2021/5., Kfv.37.364/2022/5., Kfv.37.100/2023/10., Kfv.37.261/2023/5., Kfv.37.806/2023/8. számú döntésekre is figyelemmel. A Pp. 221. § (1) bekezdés g) pontjának sérelme alkalmazhatóság hiányában nem állhat fenn, miután a Kp. e szabály alkalmazását kifejezetten nem írja elő, a Kp. 43. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezést pedig helyesen alkalmazta a Törvényszék.

[51] Összességében a Kúria úgy ítélte meg, hogy a jogerős ítéletnek a bizonyítási teher, a bizonyítási eljárás lefolytatása és a bizonyítékok értékelése körében vannak hibái, azonban alapvetően az alperes feladata volt egy kellően tisztázott tényállás alapján, kellően indokolt, a műemléki védelmet alátámasztó érvrendszerrel bíró, a jókarbantartási kötelezettség körében végzett munkálatok megalapozottságát cáfoló határozat meghozatala, azonban a Határozat e követelményeknek nem felel meg. A műemléki védelem szempontjából jelentős tények fennállását az alperesnek kell az eljárása során igazolni, amely elmaradt, s annak pótlása a közigazgatási per keretét meghaladja. A közigazgatási per ugyanis nem a másod- vagy harmadfokú közigazgatási eljárás funkcióját tölti be, hanem a jogszerűség vizsgálatára fókuszál. A tényállás tisztázása, a Határozatot megalapozó tények bizonyítása pedig alapvetően a közigazgatási eljárásra tartozó kérdés.

[52] A fentiekre figyelemmel - a Határozat hiányosságai folytán - a Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdés b) pontjának alkalmazásával úgy változtatta meg, hogy a Határozatot - az alperes új eljárás lefolytatására kötelezésének mellőzésével - megsemmisítette.

A döntés elvi tartalma

[53] *Hivatalból indult eljárásban az alperes oldalán fennálló bizonyítási hiányosság nem a bizonyítási teher megfordulását, hanem az alperes által meghozott, nem kellően bizonyított határozat jogsértő voltát eredményezi, illetve amennyiben a Kp. 79. § (1) bekezdésében foglalt feltételek fennállnak, úgy azzal a jogkövetkezménnyel jár, hogy a bíróság a közigazgatási szervet a tényállás valóságának bizonyítására kötelezi.*

Záró rész

[54] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet - a Kp. 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó Kp. 107. § (1) bekezdése szerinti, a felperes által előterjesztett kérelem alapján - tárgyaláson bírálta el.

[55] A felperes felülvizsgálati kérelmében a perben felmerült perköltsége megtérítését igényelte, mind az elsőfokú, mind a felülvizsgálati eljárásban felmerült perköltséget költségjegyzéken felszámította, megbízási szerződés kivonatát csatolt, valamint az elsőfokú eljárás során kiszámlázott ügyvédi munkadíjakról számlákat is csatolt. A felperes az elsőfokú eljárásban felmerült perköltséget (ügyvédi munkadíj és felmerült úriköltség) 2.062.305 forint összegben jelölte meg, a felülvizsgálati eljárásban 220.000 forint perköltsége merült fel, míg a perben kirendelt szakértő felperes által viselt díja 292.600 forint volt. A Kúria az elsőfokú eljárásban felszámított perköltséget a kifejtett munkával arányban nem állónak értékelte, a keresetlevél elkészítésére, az írásbeli nyilatkozatokra és a tárgyalásokra figyelemmel, azok munkaidőigénye alapján 550.000 forint elsőfokú perköltséget állapított meg, míg a felülvizsgálati eljárásban felmerült perköltséget a felszámítással egyezően 220.000 forint összegben állapította meg. Az így megállapított elsőfokú és felülvizsgálati perköltség, valamint a felperes által viselt 292.600 forint összegű szakértői díj felperes részére történő megfizetésére a Kúria a Kp. 35. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 83. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperest. A Kúria a perköltség összegét az IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontjában és (2) bekezdésében foglalt rendelkezés alapján határozta meg.

[56] A feljegyzett kereseti illeték az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 45/A. § (1) bekezdésére figyelemmel 30.000,- forint, míg a feljegyzett felülvizsgálati illeték az Itv. 39. § (3) bekezdésének d) pontja és 50. § (1) bekezdése alapján

70.000 forint, amely kereseti és felülvizsgálati illeték - az alperest az Itv. 5. § (1) bekezdésének c) pontja alapján megillető illetékmentesség folytán - a Pp. 102. § (6) bekezdésében foglalt rendelkezésnek megfelelően az állam terhén marad.

[57] Az ítélet ellen a további felülvizsgálatot a Kp. 116. § d) pontjában foglalt rendelkezés zárja ki.

Budapest, 2024. december 5.

**Dr. Tóth Kincső s.k. a tanács elnöke, Dr. Banu Zsoltné dr. Szabó Judit s.k. előadó bíró,
Dr. Figula Ildikó s.k. bíró, Dr. Hajnal Péter s.k. bíró, Dr. Heinemann Csilla s.k. bíró**